

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 18/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om verkställighet av Europeiska gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 24 september 2002 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om verkställighet av Europeiska gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik (RP 158/2002 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Utlåtande

Jord- och skogsbruksutskottet begärde den 19 november 2002 ett utlåtande av grundlagsutskottet om 5 § 1 mom. i lagförslaget i propositionen till den del det föreskriver om inspektioner i bostäder. Samma dag begärde jord- och skogsbruksutskottet ett annat utlåtande av grundlagsutskottet om 44 § 3 mom. i lagförslaget i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringsringar (RP 157/2002 rd). Också denna begäran inskränktes till inspektioner i bostad. Grundlags-

utskottets utlåtande (GrUU 69/2002 rd) om propositionerna ingår som bilaga till detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- avdelningschef Ilkka Ruska, enhetsdirektör Timo Tolvi, lagstiftningsråd Esko Laurila och inspektionsråd Leena Tenhola, jord- och skogsbruksministeriet
- lagstiftningsråd Risto Eerola och lagstiftningsråd Outi Suviranta, justitieministeriet
- direktör Kaj Suomela, Österbottens arbetskrafts- och näringscentral
- chefsjurist Risto Airikkala och sektionschef Maire Lumiaho, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf
- jurist Helena Ålgars, Svenska Lantbruksproducenternas Centraförbund.

PROPOSITIONEN OCH GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE

Proposition

Regeringen föreslå ändringar i lagen om verkställighet av Europeiska gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik. Jord- och skogsbruksministeriet skall kunna föra över ärenden inom dess behörighet också på privaträttsliga sam-

manslutningar inom jordbruksbranschen när det gäller kontroll av produktion och produkter samt registerföringsuppgifter. Kontroller skall också kunna utföras av andra myndigheter än sådana som lyder under jord- och skogsbruksministeriet. Bestämmelserna om inspektionsrätt skall

ändras i motsvarighet till bestämmelsen om hemfridsskydd i grundlagen. Stödtagarnas skyldigheter skall preciseras. Den tjänstemannarättsliga ställningen skall fastställas för dem som representerar privaträttsliga sammanslutningar och handlar i myndighetsställning. Omorganiseringen inom jordbruksförvaltningen skall beaktas. Bestämmelserna om bemyndigande skall ändras i motsvarighet till kraven på noggrann avgränsning i grundlagen. Vidare föreslås en del tekniska preciseringar i lagen.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

Grundlagsutskottets utlåtande

Grundlagsutskottet framhåller i motiveringen till sitt utlåtande att de krav som utskottet ställt i sina utlåtanden, (bl.a. GrUU 46/2001 rd, s. 4—5 och GrUU 48/2001 rd, s. 3/II) har vägts in i de föreslagna bestämmelserna i propositionerna. Men det påpekar att det efter dessa utlåtanden har bedömt bestämmelserna om att inspektioner skall kunna göras på hemfridsskyddade platser på grund av misstankar om brott som allra högst bestraffas med böter. Det anser att ingrepp i hemfriden för utredning av förseelser som är föga klandervärda inte uppfyller proportionalitetskravet beträffande en begränsning av en grundläggande fri- eller rättighet (GrUU 40/2002 rd, s. 2). Utskottet ställde då som villkor för vanlig lagstiftningsordning att bestämmelser som medger kontroller på hemfridsskyddade platser för utredning av förseelser som allra högst bestraffas med böter stryks i lagförslaget.

Grundlagsutskottet anser att de punkter i propositionerna som jord- och skogsbruksutskottet begär utlåtande om innehåller, i syfte att skydda hemfriden, ett viktigt krav på att inspektioner i

bostäder skall vara nödvändiga. Trots detta är förslagen problematiska med tanke på kravet på att en inskränkning i en grundläggande fri- eller rättighet skall vara rätt proportionerad. Men inspektionerna gäller huvudsakligen kontroll av hur stöd och bidrag som beviljats av offentliga medel används. Det handlar om verksamhet där en del av näringsidkarens lokaler vanligen befinner sig i hans bostad. I en sådan situation är det acceptabelt att inspektioner för kontroll av att medlen använts på tillbörligt vis utförs i lokaler som är avsedda för permanent boende också om det finns grundad anledning att misstänka sådana straffbara förseelser som allra högst ger ett bötesstraff.

Grundlagsutskottet framhåller i alla fall att lagrummen i lagförslagen är så till vida löst formulerade att de också kan uppfattas omfatta misstanke om brott mot sådana bestämmelser som enligt lagen inte är straffbara. Därför bör regeringens förslag till bestämmelser preciseras till denna del (t.ex. "... ett enligt lagen straffbart brott har skett eller kommer att ske ...") för att lagförslagen skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Avslutningsvis konstaterar grundlagsutskottet att den bästa lösningen med tanke på skyddet för hemfriden vore en reglering som den nuvarande som innebär att inspektionsbefogenheterna inte sträcker sig ända till bostäder. Detta svarar också mot den allmänna bestämmelsen i 17 § i statsandelslagen.

Grundlagsutskottet anför som sitt utlåtande att 5 § 1 mom. i lagförslaget i proposition RP 158/2002 rd och 44 § 3 mom. i lagförslaget i proposition RP 157/2002 rd inte inverkar på behandlingsordningen för lagförslagen, om utskottets konstitutionella anmärkningar om dem blir behörigen beaktade.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Av de orsaker som framgår av propositionens motivering och med stöd av erhållen utredning

finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget men med följande ändringsförslag.

Detaljmotivering

5 §. Paragrafen gäller inspektionsrätt. Regeringen föreslår en sådan ändring i 1 mom. att inspektioner i bostäder får utföras bara på vissa grunder som framgår närmare av momentet. I motiveringen hänvisas på denna punkt till grundlagsutskottets utlåtandepraxis i fråga om tolkningen av 10 § i grundlagen. Det utlåtande som utskottet begärt av grundlagsutskottet (GrUU 69/2002 rd) i samband med behandlingen av detta ärende redovisas ovan och av det framgår i vissa delar också grundlagsutskottets tidigare praxis i motsvarande frågor.

Av grundlagsutskottets utlåtande framgår att den föreslagna bestämmelsen i propositionen bör preciseras för att lagförslaget skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. I motiveringen till utlåtandet framhålls bland annat att den bästa lösningen med tanke på skyddet för hemfriden vore en bestämmelse av samma typ som den gällande, dvs. att inspektionsbefogenheterna inte omfattar bostäder. Detta svarar också mot den allmänna bestämmelsen i 17 § i statsbidragslagen.

Utskottet påpekar att det i statsunderstödslagen (688/2001) föreskrivs om de grunder och förfaranden som skall iakttas när statsunderstöd beviljas (1 §). Med statsunderstöd avses finansiering med karaktären av stöd som beviljas för att understöda en viss verksamhet eller ett visst projekt. Vad gäller granskningar föreskrivs i lagen att de inte får utföras i utrymmen som omfattas av hemfriden (17 §). Av lagen framgår vidare att om inte något annat följer av någon annan lag eller av Europeiska gemenskapens lagstiftning gäller bestämmelsen också stöd som beviljas av Europeiska gemenskapens medel eller andra medel från Europeiska unionen (2 §). De allmänna bestämmelserna om statsunderstöd förbjuder därmed i regel inspektioner på hemfridskyddade platser och detta förbud omfattar också inspektioner som gäller stöd från Europeiska gemenskapens medel eller andra medel från Europeiska unionen. Utskottet uppmärksammar vi-

dare att skyddet för hemfriden i 10 § i grundlagen i relation till administrativa inspektioner har utformats först i och med att grundlagsutskottet har lämnat flera utlåtanden om saken, vilket också framgår av ovan redovisade utlåtande från grundlagsutskottet (GrUU 69/2002 rd).

Utskottet hänvisar till det ovan sagda och menar att bestämmelserna om inspektioner på hemfridskyddade platser bör läggas upp på enahanda grunder efter nödvändiga utredningar inom olika förvaltningsområden och med hänsyn till förpliktelserna i gemenskapslagstiftningen. Utskottet fäster sig också särskilt vid att det skiljer sig i den nationella lagstiftningen i olika EU-medlemsstater i fråga om samma gemenskapsbestämmelser om inspektioner på hemfridskyddade platser när det gäller stöd från gemenskapen.

På dessa grunder anser utskottet att inspektionsrätten inte bör omfatta hemfridskyddade platser och föreslår därför att de föreslagna bestämmelserna om detta stryks i 1 mom. Vidare föreslår utskottet att det för klarhetens skull skall konstateras att inspektioner inte får utföras i lokaler som omfattas av hemfriden.

I ett nytt 3 mom. föreslår utskottet för klarheten skull en hänvisningsbestämmelse om att det i rättsakterna om Europeiska gemenskapernas gemensamma jordbrukspolitik föreskrivs särskilt om förhindrande av inspektioner. I IACS-förordningen om samordnad förvaltning och kontroll av s.k. CAP-stöd till jordbrukarna föreskrivs särskilt att om en inspektion på platsen hindras, skall stödansökan förkastas.

5 a §. Med samma motivering som under 5 § 1 mom. anser utskottet att inspektionsrätten inte heller här bör omfatta hemfridskyddade platser och föreslår därför att de föreslagna bestämmelserna om detta stryks i 1 mom. Vidare föreslår utskottet att det för klarhetens skull skall konstateras att inspektioner inte får utföras i lokaler som omfattas av hemfriden.

På de grunder som anförs ovan i fråga om 5 § 3 mom. föreslår utskottet ett nytt 3 mom.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår jord- och skogsbruksutskottet

att lagförslaget godkänns med följande ändringar:

Lag**om ändring av lagen om verkställighet av Europeiska gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 8 december 1994 om verkställighet av Europeiska gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik (1100/1994) 2 § 2 mom., 3 §, 4 § 1 mom., 5 § 1 mom. samt 9 och 11 § samt

fogas till 2 § ett nytt 3 mom., *till* 5 § *ett nytt 3 mom.*, till lagen en ny 5 a §, till 7 § ett nytt 2 mom. och till lagen en ny 7 a § som följer:

2—4 §
(Som i RP)

5 §

Inspektionsrätt

De som är anställda hos en myndighet och utför övervakning samt auktoriserade inspektörer har rätt att inspektera jordbruks- och trädgårdsprodukter, djur, foderfabrikat och livsmedel, de förhållanden i vilka de produceras, byggnader och anläggningar som används vid produktionen, förädlingsanläggningar, lager, utrustning, transportmateriel och odlingar samt andra sådana förhållanden av betydelse som ansluter sig till övervakning av verkställigheten av Europeiska gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik. *Inspektioner får dock inte utföras i lokaler som omfattas av hemfriden.*

— — — — —
Bestämmelser om åtgärder på grund av förhindrade inspektioner finns i rättsakterna om Europeiska gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik. (Nytt 3 mom.)

5 a §

Det attesterande organets rätt att utföra inspektioner och få information

För utförande av granskningar som behövs för utfärdandet av ett intyg enligt artikel 6 i rådets förordning (EG) nr 1258/1999 om finansiering av den gemensamma jordbrukspolitiken kan organet utföra inspektioner hos de myndigheter eller sammanslutningar som med stöd av en lag eller överenskommelse utför uppgifter som ankommer på ett utbetalningsställe som avses i artikel 5 i den nämnda förordningen eller hos en stödtagare. Den som utför inspektionen har rätt att, i den omfattning uppdraget förutsätter, inspektera stödtagarens djurstallar, odlingar, lokaler samt övriga omständigheter som utgör en förutsättning för betalning av stödet. *Inspektioner får dock inte utföras i lokaler som omfattas av hemfriden.*

(2 mom. som i RP)

Bestämmelser om åtgärder på grund av förhindrade inspektioner finns i rättsakterna om Europeiska gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik. (Nytt 3 mom.)

7, 7 a, 9 och 11 §
(Som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 11 februari 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Timo Kalli /cent
vordf. Kari Rajamäki /sd
medl. Hannu Aho /cent
Nils-Anders Granvik /sv
Pertti Hemmilä /saml
Matti Kangas /vänt
Tapio Karjalainen /sd
Marja-Leena Kemppainen /kd

Katri Komi /cent
Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd
Eero Lämsä /cent
Pertti Mäki-Hakola /saml
Olli Nepponen /saml
Erkki Pulliainen /gröna
Unto Valpas /vänt.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

JsUB 18/2002 rd — RP 158/2002 rd